Apulaistietosuojavaltuutettu Jari Råman

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi, HE 141/2020 vp

Hallintovaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimiston asiantuntijaa etäkuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, meripelastuslakia, poliisilakia, ampuma-aselakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, ulkomaalaislakia ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa edellytetyt muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Ehdotetut muutokset koskevat pääosin viranomaisten toimivaltaa, päätöksentekoa ja tietojen luovuttamista viranomaisten kesken.

Tässä lausunnossa kiinnitetään huomioita vain ehdotuksen henkilötietojen käsittelyä koskeviin kohtiin.

Esitystä ja erityisesti sen perusteluita on täsmennetty lausuntopalautteen perusteella. Esityksestä käy riittävästi esille esityksen suhde yleiseen tietosuoja-asetukseen (EU) 2016/679 sekä Raja- ja merivartioviraston henkilötietojen käsittelyyn sovellettavaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2018/1725, joka koskee henkilötietojen käsittelyä unionin toimielimissä ja virastoissa. Yleisen tietosuoja-asetuksen kansallista liikkumavaraa vaikuttaa käytetyn asianmukaisesti.

Myös esitettyä rajavartiolaitoksen henkilötietolain 22 a §:ää on täsmennetty hallituksen esitykseen tavalla, joka riittävästi selkeyttää mitä henkilötietoja rajavartiolaitoksen on oikeus saada kansallista tilannekuvaa varten. Ehdotusta voidaan pitää perusteltuna siltä osin kun 22 a §:ssä luovutettavien tietojen sisältö on kytketty komission asiaa koskevassa täytäntöönpanosäädöksessä säädettyyn ja kielletty henkilötietojen luovuttaminen lukuun ottamatta tilannekuvaa varten tarvittavia alusten ja ilma-alusten tunnistenumeroita.

Säädetty tiedonsaantioikeus ei siis koske muita henkilötietoja kuin alusten ja ilma-alusten tunnistenumeroita. Ehdotus selkeyttää riittävästi henkilötietojen käsittelyä tilanteessa, jossa raja- ja merivartiostoasetuksen 24 artiklan 3 kohdan mukaan tilannekuvien tietotasojen yksityiskohdat ja erityisten tilannekuvien laatimista koskevat säännöt vahvistetaan komission antamalla täytäntöönpanosäädöksellä, joita ei ole vielä annettu.

On kuitenkin syytä kiinnittää huomioita ehdotetun rajavartiolaitoksen henkilötietolain 36 §:n sanamuodon ja perusteluiden väliseen suhteeseen.

Ehdotetun rajavartiolaitoksen henkilötietolain 36 §:n mukaan rajavartiolaitoksella olisi mahdollisuus luovuttaa kansallisista henkilörekistereistä tietoja Euroopan raja- ja merivartiovirastolle, viraston yhteyshenkilölle sekä *viraston koordinoimaan operaatioon osallistuvalle pysyvän joukon ryhmän jäsenelle* noudattaen, mitä raja- ja merivartiostoasetuksessa säädetään.

Esityksen perusteluissa kuitenkin korostetaan useaan otteeseen (esim. suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys), ettei Suomi anna pysyvän joukon ryhmien jäsenille lupaa käyttää kansallisia tietokantoja (82 artiklan 10 kohta) lukuun ottamatta Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 36 §:n mukaista Rajavartiolaitoksen oikeutta luovuttaa henkilötietoja muun muassa raja- ja merivartioviraston koordinoimaan operaatioon osallistuvalle jäsenvaltion virkamiehelle noudattaen, mitä raja- ja merivartiostoasetuksessa säädetään.

Perusteluiden valossa epäselväksi jää annetaanko kansallisten tietokantojen käyttöoikeus pysyvän joukon ryhmien jäsenille vai ei ja millä tavalla. Sääntelyn ja perusteluiden välistä suhdetta on syytä arvioida ja täsmentää tavalla, joka tuo selkeästi esiin kenelle ja miten kansallisten tietokantojen käyttöoikeudet annetaan tai tietojen luovutus muuten niistä toteutetaan.